

ERDÉLY

VASÁRNAPI KÉPES MELLÉKLETE

A hét eseményei képekben

A Kommunista Párt kolozsvári Lenin ünnepélyéről

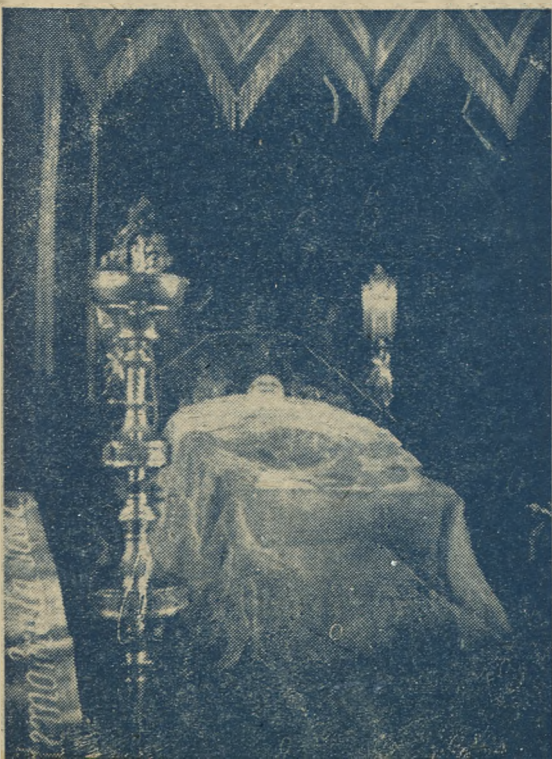

Nagy István beszél Leninről

A Dermata ifjúsági dalárdája

MEGHALT HOFFER GEZA ELVTÁRS

Horia és Dózsa ünnepély Temesváron

A Szociáldemokrata Párt Temesvárott nagyszabású Horia és Dózsa ünnepséget rendezett. A képen I. Kubán Endre író olvas fel. Rámutatott arra, hogy a Horia-féle lázadás nem-nemzeti, hanem szociális forradalom volt, mely a két együttélő nép, a román és magyar számára földet és igazságot követelt.

Képek Hoffer Géza elvtárs temetéséről

E hó 21-én temette el a Szociáldemokrata Párt helyi szervezete nagy halottját Hoffer Gézát, a párt magyar nyelvű hivatalos lapjainak két évtizeden át volt főszerkesztőjét.

A ravatálnál Wolff Sándor elvtárs az „Erdély” nevében búcsúzott el Hoffer Gézától.

A Szociáldemokrata Párt nevében Halászi Sándor elvtárs mondta el gyászbeszédét, kiemelve Hoffer elvtárs elévülhetetlen érdemeit, melyet a munkásmozgalom, a párt és a pártsajtó érdekében kifejtett.

A sírnál Ursica Gheorghe elvtárs a tartományi titkárság, Zoltán Ferenc elvtárs a Vasmunkások Szakszervezete, Raffay István elvtárs pedig az Újságírók Szakszervezete nevében búcsúztak el Hoffer Géza elvtárstól.

Kolozsvár munkássága a Vasmunkás-otthon díszterméből kíserte utolsó útjára, a házsongárdi temetőbe.

Képeink a temetés egyes részleteit örökítik meg. Felülről lefelé:

1. Hoffer Géza a ravatalon.
2. A gyászmenet a Szabadság-téren halad át.
3. A menet élén Tudor Ionescu elvtárs bányai miniszter, Ursica Gheorghe elvtárs tartományi titkár, Dan Romulusz Bukarest egyik alpolgármestere, Lucian Sándor elvtárs és Wolff Sándor elvtárs a helyi szervezet titkára haladnak.
4. A gyászmenet egyik részlete. A vörös zászló az élén.
5. Fent jobbról: A menet a házsongárdi temetőben.
6. Gyászbeszéd a sírnál. A koporsót az Internacionálé hangjai mellett engedik le a mélybe.

(Felvételek: Papp Bóla)

AGYŰRŰ

Irtá:
Tóth Kálmán

Erőtlen lépésekkel vonszolta magát. Semmi határozott célja nem volt és mégis, mintha valami űzte, hajszolta volna előre. Munka nem volt. Tegnap sem, azelőtt sem és ma sem. És a holnap is kilátástalan. Rogyadozó térdekkel haladt végig a kikötő partjain, ahol jégbefagyott hajók, munkátlanlanságba merevedett emelődaruk jelképesen az ő sorsát is visszatükrözték.

Megállt. Sóvár szemekkel nézte az egyik uszály bódéjából a kéményen kikégyező vékony füstpántlikát. Ott tűz lobog a kályhában. Talán éppen ebédet főznek. Meleg van és finom ételszag.

Ehség gyötörte és vékony rongyain át kegyetlenül, metsző hidegséggel vágott be a szél. Tegnap semmit sem evett és azelőtt is keveset. Mindenből, lassan még a reményből is kifogyott.

— Nem, — simított végig kékre-fagyott kezeivel borostás képén — ilyen elvadult külsővel még akkor se számíthatna munkára, ha véletlenül volna. De nincs. Mindegy — rántott egyet vállán és tovább indult.

Kimegy — gondolta — az utcákra, ahol emberek járnak és koldulni fog. Tudta ugyan, hogy képtelen lesz erre, de mégis elindult.

Italos, jókedvű hajósok jöttek vele szembe. Az egyik cigarettát kotort ki. Bizonytalan kézzel elhullajtott egyet és aztán társai után dülöngézt.

Mintha drága kincs lenne, úgy felerlett előtte a földön a cigaretta. Hirtelen csapott rá, hogy senki észre ne vegye és alig várta, hogy rágyujthasson. Az első embertől tüzet kért és mélyen leszívta a füstöt. A cigaretta fényes kis parazsa melegeit sugárzott és az erős dohányfüst eltompította érzékeit.

A szembehaladó emberek elkerülték. Szánakozó és megvető tekintetek kísérték a rongyos ruhájú csavargót. Megállt egy kirakat előtt. A tükrőből elvadult, szakálas arc nézett rá. Az ő arca.

Keserű mosollyal fordult el és tovább ment.

... Mindennek egy bolondos, egyetlen mámoros éjszaka az oka. Hajógépész volt. Teherhajóval járta a tengereket. Mikor partra szálltak a kikötőkben a lányok utánafordultak. Megcsodálják magas, férfias alakját, jólszabott kék egyenruháját és az aranyszínű sapka alól kiomló, barna fűrtjeit. Rövid ideig tartó idők voltak ezek, de szépek. Aztán jött újra az út, a vörösen viogyorgó kazánok és a lüktető gépek. Szerette a munkáját, a gépeit, amelyeket a hajó szívének tartott.

Egy este, az indulás előtt utast kaptak. Maga a kapitány vezette végig az utast a hajón, mindent megmutatott neki, még az indulásra kész, lihegő gépházat is. Nyulánk,

kacagószemű leány volt az utas és indulás előtt a kapitány összegyűjtötte őket és figyelmeztette, hogy mindenki a legudvariasabban viselkedjék az utassal, aki a hajóstársaság tulajdonosának egyik ismerőse. Gazdag, elkényeztetett, luxushoz szokott milliomas leány, aki most szeszélyből utazik velünk — mondta a kapitány és szeretném, ha jól érezné magát.

Még akkor, amikor először lépett be a gépházba, találkozott a szeműk és valami tüzes, vad láng lobbant benne végig. A leány szeméből hullt rá a szikra. Elhatározta, hogy kerülni fogja, mintha csak azt érezte volna, hogy a végzetek lépett a hajóra. Csak az étkezéseknél találkozott és ilyenkor azon kapta magát, hogy szinte issza magába a kapitány asztalánál ülő leány zengő, kontraalt hangjának minden rezdülését. Ilyenkor sietve evett és távozott. Menekült. De sokszor azon kapta magát, hogy a gépek ütemes zajából is ez a mély, bűgő hang dalol a fülébe.

Már a céljuk felé közeledtek. Csodálatos szépségű trópusi éjszaka volt. Párás meleg. Az égen telehold és hajójuk, mintha ezüstben úszott volna. Felment a fedélzetre és a hajó tatján állva nézte a végtelen tengert. Gondolatai a leánynál jártak. Bolondság — törölte meg verejtékes homlokát — gépész és egy unatkozó milliomas leány.

Es mint a mesékben szokott történni, — mély, bűgő nevetés hangzott fel háta mögött. Megfordult és ott állt a leány.

Szinte ellenségesen mérte végig. Kimértén köszöntötte és visszaindult a gépház felé. A leány elébe állt. Karjára tette kezét.

— Meg akartam kérdezni magától, hogy miért haragszik reám?

— Nem haragszom — felelte és nagyon közömbös akart lenni, de nem tudott. A toroka hirtelen kiszáradt és az izgalomtól rekedten törtek elő szavai.

— De maga menekül előlem. Kerül engem. Tudni akarom, miért? — kíváncsiskodott a leány.

Ott állt előtte. Közvetlen közelében. Érezte testének finom páráját. A keze ott volt a karján és átízott a hús vásznon. Maga se tudja, hogyan történt. Holdfényes, trópusi éjszaka volt körülöttük és a hallgató tenger. Nem látott semmit, csak a csodálatos mélységű szemeket, amelyekből nyugtalanító fények lobogtak feléje. Két nedvesen fénylő piros ajkát látott, amelyben féltékeny korallívek őrizték az apró, fehér gyöngysor-fogakat...

Trópusi, holdfényes éjszaka volt. A távoli szigetek partjain karcsu pálmák álltak őrt és virágerdők kábitó illata üzent az ezüstben fürdő tengeren át. Simogatta a leány fi-

nom, selymes haját és aztán — ezer csók fonta össze őket egy roppant szerelmes ölelésbe.

Hajnaltól búcsúztak és ekkor a leány csillogó gyűrűt húzott le ujjáról.

— Őrizd meg ezt, szerelmem — kérte őt — és bízzál bennem. En visszajövök hozzád. Várjál engem...

Es most a toprongyos csavargó ment az utcán. Beleütközött az emberekbe és azok megbotránkoztak néztek utána:

— Biztosan részeg!

Multak a napok, hónapok és ő várt. Senkise tudta, hogy ki volt az utas. A kapitány se. A név, amit a hajónaplóba írtak, semmitmondó volt. Csak annyit tudtak, hogy a tulajdonos, a társaság mindenható vezérigazgatója akarta az utas felvételét.

Várt és az alkohol mámorába menekült, hogy visszanyerje őt. A holdfényes éjszakát és a perzselő csókokat. Ideges és ingerlékeny lett. A szolgálatot is elhanyagolta. Egy napon kitétték.

— Bolondokra nincs szükségem — búcsúzott tőle a kapitány.

Akkor nem is bánta. Ott ácsorgott naphosszat a kikötőben és az érkező hajók utasai között őt leste. Pénze elfogyott. Alkalmi munkákkal tengette tovább életét. Éhezett és rongyoskodott, de őrizte rongyainban a kincsét: a gyűrűt. Nézegette szikrázó fényét és várta vissza szerelmesét.

Most is ijedten kapott zsebébe és megtapogatta. Meg van-e még? Nem veszett el? Megvan — nyugodott meg a hideg fém tapintására. Ha elveszne, talán az élete is vele pusztulna.

Zúgott a feje és szédült. Meg kellett állnia. Fáradtan támaszkodott a falhoz. A gyomrában az éhség kieméltlen kegyetlenséggel nyílt bele. Egy ajtó nyílt meg mellette. Melegség és ételgőz áradt ki rajta. Szájában összecsordult a nyál és nagyot nyelt. Gyenge volt és meg kellett kapaszkodnia a falba, mert másképp összerogyott volna.

Szemközt, az utca tulsó oldalán cégtáblát nyikorgatott a vadul fúvó szél. „Zalogház” — villant szemébe. Fellobbanó életösztönrel markolta meg zsebében a gyűrűt: Meg kell tennie — biztatta magát — mert másképpen elpusztul. Segítenie kell magán. Majd kiváltja. Csak most az egyszer tudjon jóllakni, meleg ételt kapni. Ő meg fogja érteni, de nem is fogja megtudni, hiszen kiváltja. Az éhség kínjai már az agyát hasogatták. Minden lépésnél belesikart a fájdalom.

Már ott állt az emberek között a zalogházban. Várt, hogy sor kerüljön reá is. Reszkető kézzel tette fel-tett, drága kincsét a becsüs elé. Az

A dunavölgyi munkásmozgalom nagy tanítómesterei:

KARL KAUTSKY

Irt: Salamon László

A marxista elmélet, éppen azért, mert dialektikus, a különböző országok munkásmozgalmában, pontosabban: e munkásmozgalmak elméleti vezetőinek tudatában, különbözőképpen tükröződik. A Dunavölgy, mely földrajzilag egységes terület, ellenére a keretében helyet foglaló országok más-más fejlettségi fokának: szocialista munkásmozgalmait illetően — eltérő képet mutat a németországi, franciaországi, olaszországi, skandináviai és angol munkásmozgalmak elméleti és gyakorlati strukturájától, illetve e munkásmozgalmak különböző elméleti és gyakorlati elemeit mintegy szintétikusan olvasztotta magába.

Bennünket, akik hiszünk a Dunavölgy különleges történelmi hivatásában s a Dunavölgyben élő népek munkásmozgalmainak szükségszerű, bár nehezen kialakuló egységében, — túl a marxista világszemlélet elméleti és gyakorlati oszthatatlanságán, a dunavölgyi országok munkásmozgalmait nemcsak gyakorlati, hanem elméleti vonatkozásban is érdekelnek. Eppen azért tartjuk szükség-szerűnek, hogy megemlékezzünk azokról a nagy tanítómesterekről, akik elméleti síkon szabtak irányt a dunavölgyi munkásmozgalmaknak.

Elsősorban Karl Kautsky elméleti munkásságát kell méltatnunk, aki bár világviszonylatban is a szocialista munkásság egyik kimagasló teoretikusa, Marx munkatársa és hagyományainak őrzője volt, mégis a Dunavölgy munkásmozgalmának történelmi alakja egyben, mert hiszen élete nagyrészt Bécsben és Prágában töltötte, ahol tevékenyen vett részt a dunavölgyi munkásmozgalmak szellemi irányításában.

Karl Kautsky a huszas években szenvedélyes ideológiai viták középpontjában állott. Annak ellenére, hogy számos könyve, mint „Marx gazdasági tanai”, „A kereszténység eredete”, a Szovjetunióban is a hivatalos marxista tankönyvek sorába tartozik, — a harmadik internacionálé ideológiai képviselői részéről számos támadást és éles bírálatot kellett elviselnie. Emlékeztet, hogy annak idején, amikor még a Szovjetunió szellemi vezetőinek sorába tartozott, Trotszkij külön könyvben

támadta Kautsky „opportunistá” magatartását s az árulás vádjával illette.

Holott — elméleti vonatkozásban — éppen Karl Kautsky volt az, aki a német revizionistákkal, Eduard Bernsteinnel szemben — az ú. n. „orthodox” marxizmus, az osztályharcos gyakorlat érvényességét hirdette, annak hangoztatása mellett, hogy „a szocializmusba való belenövés” bernsteini elmélete — pusztá agyrem, mely nem számol a kapitalista társadalom osztályvalóságával s e valóság szükségszerű következményeivel.

A leninista álláspont szerint Karl Kautsky azáltal fordult szembe a saját orthodox marxista álláspontjával, hogy a szellemi irányítás alatt álló német, nyugateurópai és dunavölgyi szocialista pártok szétbontották a forradalmi elmélet és gyakorlat egységét s bár kongresszusaiakon forradalmi határozatokat hoztak, — a valóságban megalkuvó, a burzsoázia akaratához simuló gyakorlati politikát űztek.

Kétségtelen, hogy ez a vád nem volt egészen alaptalan. Főleg a bernsteinizmus befolyása alatt álló német szociáldemokrácia megalkuvó, minden dialektikus szemléletet nélkülöző gyakorlati politikája volt az, mely a leninisták vádjait alátámasztotta. De felvetődik a kérdés: vajjon a német, az angol, a francia, a dunavölgyi szocialista munkásmozgalmak jobbszárnyainak politikai tévedései, melyek a gyakorlatban érvényesültek, mennyiben írható Kautsky számlájának terhére? Véleményünk szerint csak annyira, amennyire a rossz tanítvány hibáit írható a kiváló tanítómester terhére. Kautskynak lehettek eltérő nézetei a harmadik internacionálé elméleti vezéreinek forradalmi felfogásával szemben, illetőleg a forradalmi gyakorlat mikéntje és időszerege tekintetében, de ez korántsem jelenti azt, hogy tagadásba vette volna a forradalmi harc egy bizonyos történelmi időpontban való elkerülhetetlenségét. Kautsky legfeljebb a forradalmi módszerek tekintetében vallott más nézetet, mint támadói, amit a fejlett és a polgári demokrácia iskoláját megjárt kapi-

talista országok proletariátusának szellemi és érzelmi beállítottságának igyekezett igazolni. Viszont azt is tisztán látta, hogy a délkelet európai és balkáni elmaradott országok munkásmozgalmainak vezetői és tömegei nem rendelkeznek azokkal a szellemi és anyagi eszközökkel, melyek elengedhetlenül szükségesek a forradalmi harc sikeres megvívásához.

Az elméletek értékét kétségkívül gyakorlati hatásukon kell lemérnünk. A bernsteinizmus elmélete a gyakorlatban a hitlerizmus átmeneti térhódításához és a második imperialista világháború katasztrófájához vezetett. Ezen nem lehet vitatkozni, ez kétségkívül a szocialista munkásmozgalom opportunistáinak ellenfeleit igazolja. De — s most ezen a d-s-n van a hangsúly — a második világháború után kialakult munkásmozgalom képe — európai viszonylatban — részben Kautsky álláspontját igazolta. A megújított demokrácia, mely a demokrácia eszközeivel az államhatalom tekintélyes részét juttatta a munkásosztály kezébe s mely a legjobb úton van ahhoz, hogy a munkásság osztályegységét megteremtse s ezáltal a társadalom átalakításának művere alkalmassá tegye, részben Kautsky elméleti éleslátásának bizonyossága, aki a forradalmi végcél mellett nem becsülte le a parlamenti harc jelentőségét sem s fennen hirdette, hogy a proletariátus számbeli elsőbbsége a történelem egy bizonyos szakaszában szükségszerűen minőségi erővé fog átalakulni, ami majd forradalmi erejének döntő jelentőségű megdűzadását vonja maga után.

Karl Kautsky tanításai tehát nem voltak pusztába kiáltó szavak. Mint minden teoretikus, ő is tévedhetett, mintahogyan a legnagyobbak sem láttak mindent előre. Hiszen éppen a dialektika tanít bennünket arra, hogy a változás törvényei az elméletekre is érvényesek, mert a valóság változásával a tudat tartalmai is szükségszerűen megváltoznak. Tudósi és elméleti jelentőségét ez nem kisebbítheti; ellenkezőleg: elérkezett az az idő, amikor marxista tanításai újra az érdeklődés középpontjába kell, hogy kerüljenek.

felcsillanó szemekkel kapott a szikrázó ékszer után és vizsgálni kezdte.

A becsüs felemelte fejét és hosszasan ránézett az előtte álló toprongyos férfire. Milyen szemrehányó a tekintete — gondolta —, vagy talán azt hiszi, hogy loptam? Jaj, csak rendőrt ne hívjon. De nem, a becsüs letette az ékszert és kemény hangon felelt:

— Hamis! Értéktelen, ügyes utánzat — és azzal már a következő, egy öreg anyóka felé fordult, aki

reszkető kézzel avult ruhákat csomagolt ki bugyrából.

Mintha valami mázsás súlyt dobta volna rá. De aztán a súlyt elvesztette. Lassan megkönnyebbült. Már az éhséget sem érezte. Ott szorította markában a gyűrűt és nevetett. Harsányan, bugyborékolva nevetett. Önmagát, a botor álmait kacagta. Még keserűség fojtogatta és sírás környékezte, de mégis nevetett.

Az utca sarkán előrelendült a keze

és messzire repült belőle a csillogó, talmi jószág, a hazugság, ami majd nem tönkretette az ő becsületes, munkás életét.

— Felemelt fejvel indult a kilövő felé. Megabiztosan és most már tudta, hogy holnapra, vagy azutánra biztosan lesz munkája, lesz kenyere. Érezte, hogy megszabadult egy hazug világ hamis csillogásától és éhezve, fázva, de mégis boldogan egy régi hajósdalt kezdett füttyörszíni.

KÉT HALOTT

a hegyoldal

Részlet Kubán Endre készülő regényéből

Többórás gyalogút után megérkezünk Kenderesre. Tanácstalanul és szótlanul allottunk a fából összeácsolt barakkok előtt. Ez lesz tehát az új otthonunk! A nehéz hátizsákok cipelésétől véresre hólyagzott hátunkon kívül a szívünk is fáj. Aranyosgyéresen már láttuk a háború pusztító fergetegét: szétlőtt házakat, rombadólt villákat, leégett pályaudvart.

A fel nem robbant aknákat a lakosság robbantotta föl, a ki nem lőtt gépfegyvertekercseket a gyerekek lövöldözték ki és a máskor pusztító és minden elsőprő, letaposó tankokban vidáman hancurozó gyermekek forgatták az ágyúk csöveit.

Almélkoldva haladtunk a felrobbantott pályatesten. A vasúti sínek egymás hegyén-hátán hevertek.

Nevető ember jött felénk. Magas, vállas alak, hosszan leógó karjaival, lomha járásával medvére emlékeztetett. Régi katonatársunk, a minden hájjal megkent, örökké ravaszkodó, mindig felülkerekedő Demeter János. Most is jó hírrel jött. Lakást talált nekünk. A lakás persze vályogviskó, a szoba négy méter hosszú és másfélméter magas, de ez annál jobb, legalább nem kell túl sok tüzelő! Igaz, hogy az egyik falát granát lyukasztotta ki, de ezt majd betapasztjuk sárral.

A jó hírre felvillanyozva sietünk a házigazdához, megtárgyalni vele a bér ügyét. Kenderes feltételes megálló. Nagybirtok volt itt, község nincsen, néhány ház van mindössze, alkunak tehát nem volt helye. Szorog munkába kezdett most a kis csapat. A mindig nevető, örökké jókedvű Györgyösi Jóska mosolyogva cipel a hegyoldal levő kukorica-körökből egy hatalmas köteget. Jó lesz rajtuk elfáradt csontjainkat eszténkint megpihentetni. A kényeskedő, itt is urat játszó Karácsonyi Zoltán méltatlankodva cipeli a szalmát, mely a lepedőt és a vánkost pótolja. A mélabús, cigányarcu Kovács Péter és az örökké dolgozó, serény Agoston Albert már komoly és szakértelmet követelő munkát végeznek. Ócska, kopott, kiégett kályhával vesződnek, hogy azt fizetőkép állapotba helyezze. Az egykedvű, hihetetlen lassu mozgású Ungor Mihály, akit ezért Lajhárnak kereszteltünk el, baltát forgat a kezében és azzal sujt vidáman az csapásokat. Magam Lakatos Lászlóval cipelek egy hatalmas farönköt és nagyokat szuszogva igyekszünk Ungor mészárszéke felé, aki munkájába belevörösödve vár újabb faáldozatokra. Mögöttünk az „Elefántbébi”, Kovács Ernő fujtat hatalmasakat. Kovács hatalmas, két méter magas, erős ember és most egymaga akkora fát cipel, hogy mi mindannyian nem tudnánk felemelni.

Vendégeket kaptunk. Elegáns, magasszárú csizmában, bőrkabátban, lelógó tatárbajszu úriember áll előttünk. Szalay László bánási nagybirtokos, a betegápoló osztály irodavezetője. Fitymálva nézi munkánkat és végül lenézően megszólal:

— Ejha, alaposan berendezkednek az urak. Úgy látszik ez a frissütetű demokrácia továbbra is itt tartja a magyarokat, mint az annyit szidott Antonescu! Brádon örökké az oroszokat várták az urak és ime most mégis tovább kell dolgozniuk...

Elsápadtam a haragtól, nehéz szavak gomolyogtak fel bennem. Mindig utáltam ezt az embert, aki pénze révén örökké otthon, vagy a kényelmes irodákban ült. Még Brádon összetűzésem volt vele, amikor a munkatábor tagjaival munkásgyűlésre mentünk és akkor holmi népméltásról, munkásbutításról beszélt. Válaszolni készülök, amikor indulatos hang csap a fülembe:

— Brádon is más volt a helyzet és itt is más! Brádon örökös rabszolgaságra voltunk ítélve és haszontalan munkát végeztünk. Most a háború végét gyorsítjuk meg a munkánkkal. Ha vége lesz a háborúnak, haza megyünk! Földet és szabadságot kapunk. Talán éppen a maga földjét kiáltja indulatosan az örökké csendes, mindig megfontoltan higgadt és szelid szavú Demeter János.

Szalay a beszédre elsápadt, makogott valamit és megvert kutya módjára elsompolygott. Egymásra néztünk és elneveltük magunkat.

A jeleneten azonban nem volt időnk eltűnődni, mert hangos kiáltásra lettünk figyelmesek. Elnyújtott hívó hang szállt a levegőn keresztül felénk. A hegy derekán, mintegy ötszáz méternyire tőlünk, emberalak állott és kézzel-lábbal intetetett felénk. Odarohantunk.

Szétlőtt tank mellett álltunk. Keresgélni kezdtünk. Lassan, óvatosan mentünk a tankoktól felsebezett hegyoldal. Mintegy száz lépésnyire két halottat találtunk. Az egyik a hátán feküdt és megüvegesedett szemmel bámult bele az egykedvű légbé. A másik, az egykezű, a hasán feküdt.

— El kell ásnunk, nehogy a vadállatok, vagy kőbor ebek felfalják őket — mondta Demeter János. Hangjában keserűség, fájdalom és parancs vibrált.

A frontotjárt, praktikus észjárású Kovács Ernő feltalálta magát:

— A tankon bizonyosan lesz ásó. Odaszaladt és a belsejébe mászott. Vékony, keskeny fény csillant. Zseblámpát használ — gondoltuk és csendesen, a halálnak kijáró tisztelettel hallgattunk.

Két lépéssel tért vissza. Ketten ástak, a többiek a nasán fekvő halottat akarták megfordítani, akinek

jobbkarja töviből volt kitépve test nehéz volt és kétszer is szott a kézből. Végre! Sikerült a hátán fekszik. Sárga fogalton villogtak a félhomályban. Idősebb ember, negyven év lehetett. Kiálló, hegyes pocakszinte szúrták a szemünket.

Csendesen, rosszkedvűen, mentünk a zsebekben. Levelet, igazoló papirosokat kerestünk találmunk semmit.

A hegyeken még százával találtak a halottakat temetetlenül, talán Simon Gyurka hangját.

Koromsötét lett. Az eső eseredt és szaporán hullott az erdőre. A halottakat eltemettük fának a két ásót állítottuk meg.

Benedek Marcell:

Ludas Matyi

Szinpadi sikere után most alakban is megjelent (József Athenaeum kiadása) Benedek Marcell népi színjátéka: a Ludas Matyi. A könyvvalakban való kiadása szerencsés ötlet volt, mert a közben sokkal inkább kiérkezik annak a remekbe készült szociális vonatkozásai. Szinpadi előadásban kellő érvényre jutott úde humor a könyv közben erőteljesebbé, jellegzetes a népi hőst: Ludas Matyit.

A végleg megsemmisült magyar feudális világ korai története a „Ludas Matyi”ban végtelenül élénk, a lényeges és válik benne a lényegtelentől európaivá tisztulva mutat meg egykor ehető magyar prózát. Benedek Marcell pompás stílusában Ludas Matyi figuráját csak az elnyomott magyarországi védeleinek okos, pajzán, szellemes és mulattató hordozójának szintén egyetememes emberi és gondolatokat kifejező hőst, akárcsak Baumerchais legénye. A kialakuló demokráciának — erdélyi vonatkozású — Benedek Marcell Ludas Matyi első szociális tartalma és megfogalmazásának legkitaljesedettebb műve, annál is inkább a művelődési munkásság figyelmébe kellene kerülnie, mert kevés olyan rendelkezésünkre, amelyben sorskérdések a szórakoztatás mellett a társadalmi és szociális kérdések meg, mint a „Ludas Matyi”.

Munkák tehetségei irásai

GYMENTÉL EL

endesszavú, nyurga fiú volt. Ében ábrándok mély tüze im-
yott. Mindennap pontosan ott
szedőgépe mellett. Megsimogatta
kel kart, ujjai játékosan végig-
lították a billentyűket, mint a
prista és szinte hallani lehetett,
t halk akkordok csendülnek fel
oruan, nagyon szomorúan... Is-
gépének minden baját, pana-
gyongóságát. De ezeket a gyön-
jeket senki nem tudta, mert sen-

György: *kereszt ányéában*

ann György: A nyilaskereszt
ában. A kitűnő szociológus új
a ényeleirő irodalom egyik
megnyilatkozása, melynek —
tszik — egyetlen, feladata: a
lmi tények felsorakoztatása,
zök egyéni élményein keresz-
tek az élmények borzalmasak,
zók önmagukban is s aki le-
tet, hatást tud elérni anélkül,
művészi, irodalmi eszközöket
na fel. Neumann György a
-kormány banditáinak garáz-
ásait írja le új könyvében,
k a pesti zsidóság kiirtása és
ótrése volt a célja. A könyv
részletei azok, melyekben a
az Emberben való hitének
idülttségét írja le, hogy végül
életben, a megújulásban való
adjon kifejezést a fasizmus
aratott győzelem után. Köny-
csaknem minden fejezetéből
adalomkutató higgadt, józan
ltre való törekvését olvas-
; az érzéseknek kevés teret
bár mélyen érző embernek
. Talán éppen ezért, írásműve
ki a lírai, az irodalmi eleme-
gyllagossága nem a regény-
tanem a szociológusé. Ennek
e is tud érdekes, néhol drá-
lenítésre képes lenni. Termé-
s borzalmas drámának csak
y részletét tárja elének, ami
nek szükreszabott keretel-
t érthetővé. A könyv izléses
sban jelent meg és minden
terekedésben kapható.

(s. l.)

kinek el nem mondta. Ó ápolta, ő ja-
vitgatta. Úgy ismerte egymást, a gép
és az ember, mint két jóbarát, mint
két testvér.

Odament az öreg újságtördelőhöz
és halk haagon kéziratot kért. Asz-
talos bácsi ránézett és megcsóválta
ezüst fejét:

— Jóska, Jóska. Nem jól megy ez
igy. Megint kimaradtál... Minek
ez? Itt szívod ezt a ronda levegőt,
aztán belülsz valamelyik füstös le-
bujba, ahelyett, hogy kiszellőztetnéd
tüdődet ezektől az ólomfellegektől.

A fiú ránézett, hosszan, szeretet-
tel. A kék szemekben mélységes bá-
nat, mélységes boldogsággal küsz-
ködött.

— Szerelem! A szerelem, Aszталos
bácsi... — súgta, mint egy titrot
az öreg nyomdász felé.

Az öreg felborzolódtott:

— Megint ezzel állsz elő? Futsz,
mint egy bolond azután a cifra
rongybuba után? Az meg rád sem
néz, mert csak szürke munkás vagy...
Hát van benned büszkeség? Mi?
szerelmet koldulsz? Hát hol a be-
csület!? Hol a munkásönézet! Na!
Elég. Itt az írás, tessék nekifogni.

A fiú teült. Felnyomta a villany-
kapcsolót. Sápadt, nyulánk keze el-
indult a billentyűkőn. A gép hozzá-
símult és rinom zúgással ezt a két
szót súgta folytonosan:

— Szeretlek Ibolya... Szeretlek
Ibolya...

A gép nagyot sikoltva megállt.
Lenyomta a féket és végigtapogatta
az érzékeny csavarokat. Egy kis
ólomforgácsot húzott ki a kerékfo-
gak közül. Csillogó kis forgácsot,
amely olyan volt, mint egy szütron-
csolt szív. Ledobta. Dühös szübrög-
gással jöttek ismét működésbe a ke-
rekek és belehőrgték a fiú zaxa-
toló agyába: szegénység... mun-
kássors... osztálykülönbség...

Este megint ott állt a nagyplac
sarkán és várta a leányt, aki tűn-
tő vihoggással karolt bele egy síma-
arcú, öntelt fiúba. A lány röviden
rámutatott, valamit mondott, amire
harsányan kacagni kezdett mind a
ketten. A lábuk előtt szeddegeió to-
ronyi galambok ijedten rebbentek a
fevegőbe.

Hetek múlva is csak ott tartott a
fiú. Megnérgezett szívét úgy hur-
colta, mint egy szörnyű sebet. El-
tompult aggyal, érzéketlen, elzsib-
badt lélekkel végezte munkáját.

... Vihar készült. Szörnyű nagy
vihar. Aszталos bácsi fejcsóválva osz-
totta ki a kéziratosokat: Nem jól van
ez így... Ebből baj lesz... Nagy

Írta: HARASZTOSI BÉLA

baj... — A fehér lapokon ordító
szavak: Hadüzenet! Híború! Moz-
gósítás!

A halovány, vékony ujjak géple-
sen mozogtak. Szedte, a sorokat,
anélkül, hogy törődne értelmükkel.
A csillogó kerekék vést zúgtak. A
gépszijak meg-megcsattantak, mint
egy nagy temetésen a gyászdobok
puffogásai. Ideges remegéssel búj-
tak egymáshoz a fénylő betűsorok
és lassan, mázsányi súllyal két forró
könnycsepp hullott a billentyűkre...

Másnap elbúcsúzott. Ajkán halk
keserű mosoly vonaglott. Mégegy-
szer körüljárta gépét és szórakozot-
tan fricskázott le róla egy kis ólom-
hulladékot.

Igy mentél el. És hiába vártuk
visszajöttödöt. Azóta nagyot fordult
a világ. A nagy számonkérések
lője elérkezett. A melldőngető szá-
nom-bánomokból talán hozzád is el-
száll egy kevés. Hozzád, oda messze
Voronyezs alá...

Megmondtuk Ibolyának, nem volt
szép tőle, hogy el se búcsúzott. Meg-
mondtuk Ibolyának, hogy rút ke-
gyetlenség volt tőle összetörni ben-
ned az álmok édes vízióját. Hiszen
im, úgyis csak álom maradt volna...

De a gép. A géppel egy kicsi baj
van... Nagyokat döccen, nagyokat
dobban. Valami beszorult a kerekék
közé. Talán az a két szó, amelyeket
lázás ajakkal félje sóhajtottál:
Szeretlek Ibolya...

SALAMON LÁSZLÓ

Kiálts!

Minden süket: a virág az úgon,
a párna a kihűlt nyoszolyákon,
a pribék füle, a vámszedők lelke
s a tisztesség felkent fejedelme.
Kiálts tehát, hogy az égre hasson,
hogy angyalhad jajunkon ne mulasson,
kiálts Kiáltsó, zengd túl a lázat,
melynél a lázasok halálra fáznak,
kiáltsd a kínod, vesztett reményed,
kiáltsd, hogy rendüljön meg a lélek,
forrjon a fő, az epe, a bánat,
mely kedveinkre lepraként támadt,
iszonytat böggjön, szelidség sirjon,
siron a virág meg ne foganjon,
kiálts, hogy a falak, mint Jerikóban
lángot vessenek leomlóban
s a süketek kórusában végre
a rémület lőjön a kedv helyére,
bűntudat ökle hadd sújtsan rájuk
s az ég meg ne hallja kiáltásuk!

(1944. március.)

Szocialista iskola

Rovatvezető: WOLFF SANDOR

A materialista történelemszemlélet tartalma

A materialista történelemszemlélet keletkezésének története után ismerjük meg most már a tartalmát is. A történelmi materializmus kétségkívül legértékesebb része a marxi gondolatrendszernek. Ha fogalmat akarunk alkotni magunknak a materialista történelemszemlélet lényegéről és tartalmáról, akkor két segédeszközzel vagyunk utalva: 1. Össze kell gyűjtenünk és egymással össze kell hasonlítanunk Marxnak és Engelsnek különböző írásaikban számtalan helyen a történelmi materializmust érintő sorokat. 2. Meg kell vizsgálnunk azt a módszert, melyet Marx és Engels kisebb történelmi írásaikban maguk is alkalmaztak.

A történelmi materializmusnak legtisztább és legvilágosabb meghatározását Marx „A politikai gazdaságtan bírálatához” című munkájának híressé vált előszavában foglalta össze. Ezt a részt szó szerint idézzük s azután egyenként megmagyarázzuk.

„Életünk társadalmi termelésében az emberek akaratuktól nem függő viszonylatokba lépnek: a termelési viszonyokba. Ezek a termelési viszonyok a mindenkor anyagi termelőerők fejlettségének felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális alapot, amely a jogi és politikai ráépítményt hordozza és amelynek a társadalmi öntudatnak meghatározott formái felelnek meg. Az anyagi élet termelési viszonyai szabják meg általában a társadalmi, politikai és szellemi életfolyamatokat. Nem az emberi

öntudat határozza meg a létezését, hanem fordítva, a társadalmi létezés határozza meg az öntudatot.”

Egy fölépítménynek a képe ez, amiről itt szó van, amelynek alapját a termelőviszonyok összessége alkotja. Természetes, hogy ezek a termelőviszonyok sem lebegnek a levegőben, hanem azok is függenek a materiális, anyagi termelőerők állapotától. Vizsgálódásunknak tehát ezekből kell kiindulnia.

Termelőerők alatt az egész termelési technikát értjük, minden termelő tevékenység természetes tényezőit (emberi munkaerő, vizierő, gőzerő, villamosság) éppúgy mint ezektől a természetes erőktől hajtott munkaeszközöket és a munkatárgyakat is, amelyeket a munkaeszközök segítségével átalakítanak. (Nyersanyag, félgyártmányok.) Végző fokon ezek az emberiség fejlődésének döntő tényezői. Erről különösen akkor alkothatunk magunknak fogalmat, ha egy korszak termelőerőiről képet kapunk egy másik kérdéshez: a termelőviszonyok kérdéséhez.

Mindaddig, amíg modern értelemben vett gépek nem voltak a termelés kézimunkára korlátozódott, mellyel a munkás egyszerű szerszámokat használt (termelőerők). E szerszámok segítségével a dolgozó, a kézműves maga állította elő a teljes munkaterméket, tulajdonrészt kisüzemekben, kézműipari műhelyekben. Az inasból legény lett és a legényből önálló mester. Könnyen válhatott mesterré, mert a még egyszerű termelőeszközöket meg tudta szerezni, nem kerültek sokba (termelőviszonyok). Más szavakkal: az egymaga dolgozó kézműves épp úgy birtokosa volt a termelőeszközöknek, mint az általa előállított munkatermékeknek (tulajdonviszonyok).

Mindez megváltozott a gépek föltalálásával. A gépek fejlődésével, a gőzerő és a villamosság kihasználásával a megváltozott materiális termelőerők új és nekik megfelelő termelő- és tulajdonviszonyokat követeltek. A kisüzemek túlsúlyára most már nem volt többé se hely, se szükség, mert a géphez állított munkás

már nem tudta a munkatermékeket egymaga előállítani, már csak egy rész munkát végzett és sok munkás együttes munkájával és számos gép egybekapcsolásával jött létre a munkatermék. A sok munkás együttes munkája persze már lehetetlen volt a kisüzemekben. A kisüzem bilincseit a nagyüzemi szervezetnek szét kellett robbantania (termelőviszonyok). Ehhez még hozzájárult az is, hogy az új termelőeszközöknek, a gépeknek a beszerzése sokba került és a kevésbé tőkeerős kézművesek számára ez teljesen lehetetlenné vált. Számukra nem maradt más hátra, mint hogy műhelyüket feladják és a tőkeerős vállalkozóhoz, akiknek a gépek beszerzése nem okozott nehézséget, bér munkásoknak lépjenek be. Most már befellegzett az inasból mesterré való fölemelkedésnek. Osztálytagozódás keletkezett a tőke és a termelőerők birtokosai, a vállalkozók és a munkaerejükön kívül semmivel sem rendelkező bér munkások között. Többé már nem a munkásoké a munka terméke, hanem a termelési folyamatban már egyáltalán részt sem vevő vállalkozóké (tulajdonviszonyok).

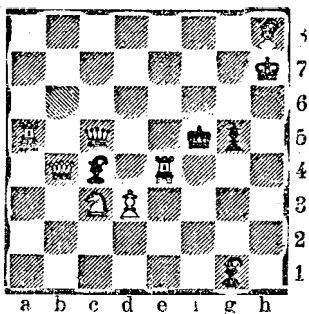
Ez a példa mutatja, hogy a termelőerők, termelő- és tulajdonviszonyok között milyen szoros az összefüggés. Két évszázaddal a géptechnika óriási fejlődése előtt olyan nagyüzemi organizáció, a termékek olyan kapitálista kisajátításával, mint ma, elképzelhetetlen lett volna, de épp oly kilátástalan vállalkozás lenne a gazdaság mai állapotában a 200 év előtti kisüzemi termelés kézműipari szervezetébe visszatérni. Ez csak úgy volna lehetséges, ha előbb a modern termelőerőket, melyek azóta keletkeztek, kipusztítanók a világból. A jelenségeknek ez az együttesse — termelőerők, termelőviszonyok, tulajdonviszonyok — alkotja a történelmi materializmus fel fogása szerint a történelmi fejlődés alapját, mozgatóerőit. Ezeken belül a termelőerőknek, a technikának van döntő súlyuk.

(Folyt. köv.)

27. számú feladvány

Gavrilov O.

(Megfejtési versenyünk hatodik darabja.)

Világos: Kh7, Vb4, Ba5 és e4, Fh8, Hc3, gy: d3. (7 drb.).

Sötét: Kf5, Vc5, Fc4 és g1, gy: g5. (5 drb.).

Matt két lépésben.

A 24. sz. feladvány (Mansfield) megfejtése: 1. b2-b4. Sajnos, mellékmegejtés is van, és pedig: 1. B×e5, K×e5. 2. V×g5 matt. Ezt a hírneves szerző is elnézte. Ilyen esetben az intendált megfejtésért 2 pontot, a mellékmegejtés közléséért 1 külön pontot kap a fejtő.

Megfejtők: Balogh F. (A 23 és 23/a-t is beküldte), Davidovits P., Kolofon L., Magyarai L. (A 23 és 23/a-t is beküldte, Lusztig A., Turóczy L. (A 23 és 23/a-t is beküldte), - mindnyájan 8 ponttal. - Fila J. 7 pont (A 24-nél csak a mellékmegejtést közölte), Kontrol J. 6 pont (A 24-nél mindkét megfejtést megadta), Hoffer R. 6 pont, (23 és 23/a-ért), Szenkovits E. (N.-várad) 1 pont (A 24. mellékmegejtésért).

Mester-játzsma.

(Margate-i nemzetközi verseny, 1938.)

Dr. Alehin Böök

1. d4, d5. 2. c4, d×c4. 3. Hf3, Hf6. 4. e3, e6. 5. F×c4, c5. 6. 0-0, Hc6. 7. Ve2, a6. 8. Hc3 (Szokásosabb itt 8. Bd1. A világbajnok a d4-d5-ös áttörést tervezi). 8. ... b7-b5. 9. Fb3, b4. 10. d5! (Látható, hogy 10... b×c3, 11. d×e6 után világos áll jobban.) 10... Ha5. 11. Fa4+Fd7 12. d×e6, f×e6 (Nem jó lenne F×a4, mert 13. e×f7+ gyalogot nyer). 13. Bf-d1! (Nagyon szép lépés. Tisztaloztat a támadás érdekében). 13... b×c3. 14. B×d7, H×d7. 15. He5, Ba7. 16. b×c3 (Ezt a tempót világosnak el kell vesztenie, mert különben a c-gyalog erőssé válhat.) 16... Ke7. 17. e4! (Fenyeget H×d7 és azután Fg5+). 17... Hf6. 18. Fg5, Vc7. 19. Ff4, Vb6. 20. Bd1, g6. 21. Fg5, Fg7. 22. Hd7! B×d7. 23. B×d7+, Kf8. 24. F×f3, F×f6. 25. e5! és sötét feladta. - A világbajnok az egész játszmát cinoman és erőteljesen vezette.

8. sz. keresztrejtvény megfejtése:

JÓZSEFATTILA
Ó VANILIÁS N
VO TELEYN GY
EPE AMAN BOA
DEZS SI PENG
ELISSZALÁNDI
LAZARECARNOT
MUST RT TELE
ETÓ TEAM TÁR
ZÓ COPEÁU SH
É ELRESTEL E
SAMOTTTEGLÁT

Helyes megfejtést küldtek be: Rámai Tibor, Sütő Mária, Magdolna,

Kis Péter, Halász Ernő, Weisz Ida és Campian Pavel.

Sorsolás útján jutalomkönyvet nyert: Kis Péter.

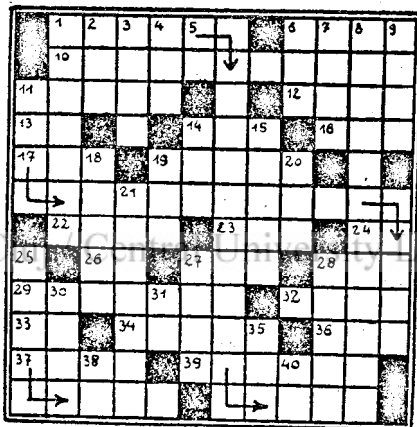
Rovatvezető üzenetel

Borsai Gábor, Theil János, Horváth György 7. számra küldött megfejtései későn érkeztek.

Többeknek: Olvashatóbb kézirásokat kérünk! Vidékiek pontos címeiket is küldjék be, hogy az esetleges nyereménykönyvet postázhassuk részükre.

Ismételten kérjük a megfejtéseket legkésőbb minden hét szerda estig beküldeni.

9. számú keresztrejtvény

Az ivadék táplálására szolgál, névelővel. 10. Marx és Engels műve. 14. Pusztít. 15. Arábiai város. 18. Vissza: „Szünjön buzgósága!” 19. ... ende, belga város. 20. Vissza: Számnév németül. 21. Kámfor tulajdonsága, tárgyasetben. 25. Szociáldemokrata vezetőférfi. 27. Vissza: Itallal tegye. 28. Kijárat, románul. 30. Van ilyen állat. 31. Durván szólít. 35. Rét, keverve. 38. Kínai név. 40. „Gög” két betűje.

Vízszintes: 1. Ezek a reakciók. 6. Dízsterem. 10. Népuralmat. 11. Tatár és kaukázusi ital, melyet tejből készítenek. 12: Vissza: Ilyen lap is van. 13. Fém. 14. Cím, keverve. 16. Zsivaly szélei. 17. Kit ikerszava. 19. Csillagkép. 22. Ellenez. 23. Gazdasági szerszám. 24. Fatörzsök keresztmetszetén ilyen gyűrűk vannak (ék. pótlendő). 26. ... ekstra (Operacím). 27. „Kalap”-ban van. 28. E. M. A. 29. Neves írónk vezetékneve, és keresztnevének kezdőbetűje. 32. Névelős állat. 33. Ekezettel a „Halálos tavasz” utcája. 34. Nép faj. 36. I. V. Y. 37. Súlyhiány. 39. A rossz tanulóknak erre van kilátása.

Függőleges: Arábiai kikötőváros felé vezet. 2. Vissza: Takar. 3. Arab fejedelem. 4. Férfinév (ék. hiba). 5. Mindennek kiinduló pontja. 6. Vissza: Bece nőnév. 7. Festőművész, a proletár művészeti irány képviselője. 8. „Töke és munka”, „A szerzett jogok rendszere” stb. 1 = 11 (ék. h.) 9.

Az új szellemű magyar irodalom két reprezentatív alkotása.

FARSANGI ÁLMOK

Fényképpályázatunk

Fényképpályázatunkat, tekintettel arra, hogy kevés olyan pályamunka érkezett, mely a mértéket megüti, hűsvétig meghosszabbítjuk. Kérjük a pályázókat, ne csak turisztikai tárgyú, a természetet ábrázoló képeket küldjenek, mert ezekből máris túlságos sok van. Az első díj 50.000 lei, második díj 30.000 lei, harmadik pedig egy értékes fotószakkönyv.

A pályázat eredményét hűsvéti számunkban közöljük.

Fényképpályázóknak: A beküldött és közlésre érdemes képeket jövő számunkban hozzuk.

Szerkesztői üzenetek

Mult számunkban a Lukács György cikk mellől elmaradt a szerző neve. A cikket Salamon László írta.

ERDELY

szociáldemokrata napilap
képes vasárnapi melléklete

Szerkesztők:
SALAMON LÁSZLÓ és WOLFF SÁNDOR

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Szabadság-tér 80., I. em.
Telefon: 243.

A rajzokat
Pattantyus Károly készítette

ők
a levegőben

A Szovjetunió nagy honvédő háborújában legendákat szőtt a hír a táamáni repülőezred köré. Ez a hőies alakulat csupa női pilótából ekrutálódott és a németek repülő poszorkányoknak nevezték őket, akikken nem fog a golyó.

A táamáni női pilóták parancsnoka Evdokia Bersánszkaja alezredes, tihenhárom éve repül. A háború előtti

jövő érdekében vették fel a harcot a történelem legszörnyűbb és legaljasabb támadójával, a náci fasizmus-sal szemben.

A táamáni pilótanők ott harcoltak a Donmedence csataterrei fölött, Kubánnál, a Krimben, a kaukázusi hegyek viharos egében, Fehéroroszországban és Szevasztopolnál. Utolsó harci állomásuk Kelet-Poroszország volt: itt érte őket a háború győzmes befejezése.

Evdokia Bersánszkaja ezrede a sztálini repülés legkiválóbb embereit nevelte a női pilótákból. Maga Sztálin több, mint tízszer emelte ki napiparancsában a táamáni repülőezred hősiességét.

Ezek a huszonhárom-huszonötéves leányok jórészen egyetemi hallgatók voltak a háború kitörése előtt. Többnyire szovjet tudományos intézetekben dolgoztak és most, hogy résztvettek a győzmes béke kiharcolásában, visszatérnek a könyvtárba, az íróasztal, a rajzpult, a munkaeszközök mellé, a műhelyekbe, a laboratóriumokba.

Vakmerő és hősi amazonok mindnyáján, de a legvadabb harcok közepette is nők maradtak. Lelkük nem durvult el a csaták tüzebfüstjében, csak felizott és átförrosodott. Mikor izgalmas léigcsaták után hazaszállottak a táamáni ezred acélmadarai, harciszünetekben távolfalujuk népdalait énekelgették ezek a vakmerő pilótalányok és ha nyugalmas estéjük akadt nagyritkán, körülülték szállásukon az asztalt: kötögettek, horgoltak, kézimunkáztak.

Vera Bondarenko gárdiasziszolgálóvezető, mechanikus munkát végez

Evdokia Nikulina gárdiaönagy

veken pilótakiképző volt, utána egy női svadront vezényelt a bataji repülőiskola polgári repülőflottájánál.

A háború kibővítette a női repülőek látókörét, kifejlesztette szervezőképességüket, megacélozta kitaratukat, gyors elhatározás és kemény karatot nevelt a szovjet pilótanők kökébe. Ezek az asszonyok, leányok adták, hogy miért kell küzdeniök: szabadság, a szebb élet, a boldog

A MUNKA A KÉPZŐMŰVESZETBEN

B. Kovács [Zoltán három fa
és három bronzszobra

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fent: Asztalos. Faszobrász. Kávéhordó.

Lent: Kubikos. Tehén-itatás. Luther.

